

Beleidsplan Stichting Faderpaard

Inleiding

Het Friese paard is het oudste inlandse raspaard van Nederland. De wortels gaan ver terug in de tijd.

In het begin van de jaartelling wordt het Friese paard gebruikt in de krijgsmacht en worden Friese troepen beschreven in Britannia. In de 4^e eeuw beschrijft de Engelse schrijver Anthony Dent¹ de aanwezigheid van Friese troepen bij Carllisle. Zij hadden hun eigen paarden. Vermoedelijk gaat het in beide gevallen om Friese huurlingen met Friese hengsten.

Anthony Dent, en andere schrijvers, geven aan dat het Friese paard de voorvader vormt van zowel het Engelse Shire-ras als van de Fell pony.

Willem de Veroveraar gebruikte in de 11^e eeuw paarden die grote overeenkomsten hadden met het Friese ras. Uit deze tijd zijn meerdere afbeeldingen bekend van ridders met op Friezen lijkende paarden.

Tijdens de kruistochten en later in de tachtigjarige oorlog is het zeer waarschijnlijk dat het Friese ras gekruist is met Arabische en Andalusische paarden.

Het eerste schriftelijke bewijs van de naam 'Fries paard' is een mededeling dat de Duitse Keurvorst Johan Frederik van Saksen in 1544 op een Friese hengst naar de Rijksdag te Spiers kwam. Drie jaar later bereed hij deze hengst tijdens de slag bij Muhlberg en hij werd al in de verte herkend door keizer Karel V.

De uit 1568 stammende ets van de hengst Phryso¹ van Don Juan van Oostenrijk te Napels is natuurlijk heel bekend.

In de 17^e eeuw is het Friese paard goed vertegenwoordigd in verschillende rijsscholen, waar de Hogeschool der rijkunst werd beoefend.

Het gebruik van het Friese paard werd in de 18^e en 19^e eeuw meer en meer beperkt tot het huidige Friesland. Op het Friese platteland is het Friese paard aan het einde van de 19^e eeuw vooral een uiting van de welstand, waarbij het vooral werd ingezet als de boerenstand ter kerke ging. Daarnaast werd het paard gebruikt voor 'vertier' in de vorm van kortebaandruiven onder het zadel. Traditioneel werd het paard daarbij gereden met enkel een kleine oranje deken op zijn rug.

In die periode is het Friese paard zeer waarschijnlijk ingezet in de Orlov-fokkerij en in de fokkerij van Amerikaanse dravers. Aan het einde van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw volgde een zeer moeilijke periode. Het Friese paard moest concurreren met de zware paardenrassen. De dansende 'pronkpaarden' van de boerenstand waren minder geschikt voor het zware werk. De boeren gingen uiteindelijk over naar de zwaardere rassen of kruisten het Friese paard met deze rassen. Dit werd het Friese ras bijna noodlottig.

Op 1 mei 1879 werd daarom in café 'De Drie Romers' te Roordahuizum het Friesch Paarden-Stamboek opgericht. Van het registreren van de nog overgebleven Friese paarden ging een stimulans uit, maar toch bleef de populariteit van de zwaardere rassen, de zogenaamde Bovenlandse paarden, het Friese paard parten spelen en in het begin van de 20^e eeuw ging het weer snel bergafwaarts. In 1913 waren nog slechts drie oudere stamboekhengsten voor de fokkerij beschikbaar⁴.

Gelukkig waren er Friezen die het ras van de ondergang wilden behoeden en zij hebben de fokkerij een nieuw leven ingeblazen door een deskundig aankoop- en fokbeleid van nog aanwezige, kwalitatief voldoende, volbloed hengstveulens. Het beleid has succes en het Friese ras werd van de ondergang gered. Onder andere de Koninklijke Stoeterij in Borculo en de Stoeterij 'De Oorsprong', in 1885 gesticht in Huis ter Heide van de familie Van Eysinga, speelden hierin een rol².

Het Friese paard heeft naast een fantastisch exterieur een karakter, dat zich kenmerkt door vriendelijkheid, intelligentie, aanpassingsvermogen en een enorme bereidwilligheid om voor de mens te werken. Vooral dat karakter is er de oorzaak van geweest, dat er door de geschiedenis heen altijd mensen zijn geweest die voor haar door het vuur wilden gaan. 'Voorstanders' van de Bovenlanders waren vaak onevenredig hard in hun oordeel over het Friese paard: Die danste teveel voor de ploeg en daardoor ging nuttige energie verloren.

Na 1913 was er geen andere keuze meer: Het Friese paard moest kunnen concurreren met de Bovenlander. Er werd vooral gefokt op kracht in plaats van op luxe. Het Friese paard werd daardoor wat kleiner en zwaarder van type. Zo ontstond een type wat we nu niet meer graag zien, we willen graag het oorspronkelijk luxe en langgelijnde type weer terug hebben.

In de jaren zestig volgde opnieuw een crisis in de fokkerij. Aangezien de boerenbedrijven gingen mechaniseren, werd het paard overcompleteet. De meeste boeren hadden geen geld om het paard voor louter plezier aan te kunnen houden, waardoor het paard van de boerenerven verdween. In 1965 stonden nog maar zo'n 500 merries ingeschreven in de registers van het stamboek. Gelukkig waren er nu ook grote liefhebbers die het paard onder de aandacht hebben gebracht van andere mensen, die niet van huis uit paarden hadden. De landelijke rijvereniging 'De Oorsprong' heeft in 1967 een kruistocht gemaakt door de provincie Friesland om daarmee het Friese paard te propageren.

Van 28 maart tot 1 april trok een stoet liefhebbers met hun Friese paarden van Huis ter Heide naar Workum². Dat deze promotietoer effect heeft gehad blijkt uit de snelle groei van het ras in de twee daarop volgende decennia.

Veel mensen ontdekten de geweldige eigenschappen van het Friese ras en wenden het Friese paard aan voor allerlei gebruiksdoelen. Anno 2015 zijn meer dan 60.000 paarden geregistreerd bij het KFPS verspreid over meer dan 70 landen. Toenemende welvaart en uitstekende geschiktheid voor sport, recreatie, shows en evenementen zorgen voor een stevige basis onder het voortbestaan van het Friese paard. Jaarlijkse top-evenementen als de hengstenkeuring in Leeuwarden en de prominente rol als trekkers van de Koninklijke Gouden Koets zorgen voor wereldwijde naam en faam.

Kenmerken/raseigenschappen

Algemeen

Een paard dat door zijn karakteristieke front, royaal behang, de zwarte kleur en ruime verheven gangen (knie-actie) een luxe en fiere verschijning is.

Hoofd

Een klein sprekend, edel hoofd, waarbij de ogen ver uit elkaar staan. Het neusbeen is bij voorkeur iets hol. Ruime neusgaten. De kaken zijn licht en de mondspleet is lang. De ogen groot en helder. De kleine attente oortjes neigen licht naar elkaar.

Hals

De lange hals en nek vormen gezamenlijk een licht naar boven gebogen lijn. De hals vertoont veel oprichting.

Behang

Het Friese paard heeft een royale beharing in de vorm van manen, staart en onderbenen (sokken).

Kleur

De haarkleur is gitzwart. Witte aftekeningen aan het hoofd zijn toegestaan, mits niet groter dan 3,2 cm en niet gelokaliseerd beneden de ooglijn. Witte aftekeningen elders op het lichaam van het paard zijn niet toegestaan.

Gebruik

Voor het brede publiek zijn is het Friese Paard bekend van:

Sport

Het gebruiksdoel van het Friese paard varieert van recreatief gebruik tot deelname in de hoogste klassen van de competitiesport. De Belgische dressuurruiter Peter Spahn reed samen met de hengst Adel 357 mee in de internationale Grand Prix. Ook de dekhengst Goffert en zijn amazone namen deel aan de Grand Prix in Amerika. Chere Burger (Zuid-Afrikaanse) rijdt internationaal Grand Prix met de Adel-zoon Anders 451. Zij is als eerste met een Fries paard gestart op de World Equestrian Games (Wereldruiterspelen Caene 2014) en maakt zich op voor de Olympische spelen in Brazilië (2016). Inmiddels zijn er wereldwijd een tiental Friese paarden doorgedrongen tot het hoogste niveau "de Grand Prix".

De disciplines waarin het Friese paard in Nederland wordt uitgebracht zijn: tuigpaardensport, dressuur onder het zadel, mensport, samengestelde wedstrijdsport en endurance.

Doelstelling van de fokkerij is om de aanleg voor sport in al z'n aspecten te verbeteren. Voorwaarde hierbij is dat het gemakkelijke karakter van het Friese paard behouden blijft, waardoor het Friese paard bij uitstek een geschikt paard blijft voor recreatief gebruik. Het Friese paard is qua gebruik een veelzijdig paard. Dit betekent niet dat aanleg voor alle disciplines in dezelfde mate bij alle paarden aanwezig dient te zijn. Binnen het fokdoel is ruimte voor specialisatie, zonder dat dit leidt tot een typenfokkerij. De fokdoelbeschrijving ten aanzien van exterieur en beweging zijn universeel voor alle gebruiksdisciplines.

De (meer)waarde van het Friese paard in de sport bestaat uit de combinatie van de volgende eigenschappen:

- gemakkelijk te gebruiken en te bewerken
- leergierig en intelligent
- imposant en elegant
- veelzijdig

Cultuurhistorie

Het Friese paard is onlosmakelijk verbonden met de cultuurhistorie van Nederland. Het aantal voorbeelden hiervan is enorm. Een zeer kleine selectie geeft toch een indruk. Of het nu gaat om de Friese Paarden voor de Koninklijke Gouden Koets, het huldigen der kampioenen in schaatstempel Thialf, bij de Boeren brulloft in Joure, theaterevenement Faderpaard of het uitreiken door Koning Willem Alexander van de Gouden Swipe. Het optreden van het Friese Paard kan overal rekenen om een mengeling van respect en genegenheid voor de schoonheid, de kracht en het karakter. Het gebruik van de antieke rijk versierde Sjees, diverse koetsen en het gebruik van klederdracht maken het beeld compleet.

Shows, film etc. evenementen

In diverse internationale paarden theatershows treedt het Friese Paard op. Een selectie uit de vele voorbeelden:

- Apassionata
Europese show met jaarlijks 500.000 bezoekers
- Heilan Equestrian Center China
De Spaanse rijsschool uit Wenen exact nagebouwd
- Het Friese Paard wordt veel in de filmindustrie gebruikt, o.a. bij Eragon, The Mask of Zorro, Alexander, The Chronicles of Narnia en

Clash of the Titans. In het voorjaar van 2015 zijn opnames gemaakt van een Amerikaanse kinderfilm met daarin de hoofdrol voor een Friese hengst. De film komt in Europa uit in 2016 waarschijnlijk onder de naam Albion.

Organisatiestructuur

Stichting Faderpaard is opgericht op 28 november 2013 en heeft haar zetel in de gemeente Smallingerland.

De bestuursleden van de stichting Faderpaard zijn:

- 👤 de heer Tjisse Wallendal (voorzitter)
- 👤 de heer Gerrit Albert Beekhuizen (penningmeester/secretaris)
- 👤 de heer Geralt Pots (tevens vice voorzitter KFPS)
- 👤 de heer Ben van der Knaap
- 👤 de heer Rob Wiegman

Het bestuur heeft zich nadrukkelijk uitgesproken om het Friese paard als cultureel erfgoed te beschermen met een exploitatie zonder winstoogmerk. Alle inkomsten worden ingezet voor het behoud van dit historische ras.

Doelstellingen

In de doelstellingen van stichting Faderpaard staat het behoud van het Friese paard voorop. De sleutel voor het succes van het Friese paard ligt in de unieke combinatie van het fraaie uiterlijk, het plezierige karakter en de geschiktheid in het gebruik.

Het vergroten van het historisch besef en het onderstrepen van de bijzondere culturele waarde van het Friese paard is daarbij de belangrijkste doelstelling.

Daarnaast wil stichting Faderpaard een zo breed mogelijk publiek bereiken om het Friese paard historisch perspectief (terug) te geven en kennis te laten maken met het evidente belang, binnen een scala aan culturele activiteiten, van dit unieke ras. Dit publiek bevindt zich zowel in Nederland als in landen buiten Nederland. Het Friese paard is inmiddels in meer dan 70 landen zichtbaar. Het is nadrukkelijk de wens om het internationale karakter en de roots van het Friese Paard in Nederland aan elkaar te verbinden.

Het werven van vrijwilligers, donateurs, legaten, vrienden en sponsors – als een volgende doelstelling – moet voor voldoende inkomsten zorgen voor de exploitatie, die zonder winst oogmerk gebeurt.

Actuele beleid

De bekendheid van het Friese paard als naam is groot: velen beamen, wellicht ook omdat het een vanzelfsprekendheid lijkt, wel eens van het Friese paard gehoord te hebben. Maar de cultuurhistorische betekenis, de diversiteit en uniciteit van het Friese paard is maar bij weinigen bekend. Het beleid van stichting Faderpaard richt zich in elk geval de komende jaren op de positionering van het Friese paard als cultureel erfgoed.

Werkzaamheden

Om de doelstelling te realiseren organiseert en realiseert stichting Faderpaard een groot aantal evenementen en manifestaties met het Friese paard. Deze evenementen en manifestaties vinden zowel binnen als buiten Nederland plaats.

Een van de evenementen is een muziektheatershow. Een verrassende mix van bijzondere acts met Friese paarden, poëzie, muziek en theater met het gedicht 'It Faderpaard' van Tsjêbbe Hettinga, een beeldbepalende Fries dichter en vertaler. Hij werd vooral bekend door de voordracht van zijn poëzie, uit het hoofd (vanwege zijn blindheid), en vaak met muzikale begeleiding. Hij overleed op 7 november 2013 aan kanker.

De samenstelling en regie is van Jos Thie, voormalig artistiek leider van Tryater en in Friesland bekend van voorstellingen als 'Abe' in het Heerenveen stadion (45.000 bezoekers) en 'Kening Lear' (40.000 bezoekers) in het Fries Congres Centrum.

De gepassioneerde en bijzondere muziektheatershow 'Faderpaard' is een voorstelling om nooit meer te vergeten (maximale bezetting met twee uitverkochte avonden, 10.000 bezoekers) en een ware ode aan het Friese paard.

Wijze van fondsen werven

Nederlanders met cultuur historisch besef en genegenheid voor paarden zijn de belangrijkste doelgroep om donateurs, vrienden en sponsors te werven. Gerichte mailings via de aankoop van specifieke adresbestanden is een belangrijk middel om inkomsten te genereren. Daarnaast zullen hand-outs uitgereikt worden bij paardenmanifestaties, bijvoorbeeld die van de KFPS, aan bezoekers van de voorstelling en via publiekscentra.

De website en social media als Twitter en Facebook moeten de bekendheid verder inhoud geven. Via de website kan direct gedoneerd worden.

Tevens zullen inkomsten gegenereerd worden via merchandising. Bijvoorbeeld door de verkoop van DVD's van de voorstelling, CD's van de muziek, foto's, boeken et cetera.

Wijze van beheer van fondsen en vermogen

Administratie van de Stichting Faderpaard is ondergebracht bij de financiële afdeling van het KFPS en wordt door het bestuur Faderpaard gecontroleerd en geaccordeerd. Controle vind plaats door een erkend accountantskantoor.

Wijze van besteding van fondsen en vermogen

Ingekomen geldmiddelen komen ten goede van de gestelde doelen, door:

- bijdrage in de operationele kosten van georganiseerde evenementen
- garanties te verstrekken voor het commercieel risico van georganiseerde evenementen
- financiële ondersteuning te verlenen aan onderzoeken die de gezondheid, dierenwelzijn en voortbestaan van het Friese Paard dienen

Activiteitenkalender 2016

Top evenement

Elk jaar rond de Hengstenkeuring (januari) is de stichting Faderpaard van doel om een showavond te organiseren voor het internationale publiek dat tijdens de Hengstenkeuring aanwezig is. Minimaal één showavond met optie voor meerdere showavonden om zo een zo breed mogelijke doelgroep aan te boren. In 2016 is de Stichting Faderpaard voornemens om een 'Fri(e)sian Proms' voorstelling te verzorgen. Een symfonie orkest, band, koor, spectaculair licht, laser effecten, vuurwerk en gast optredens van klassieke en pop artiesten uit binnen en buitenland met als speciale gast 'Het Friese paard' (The Royal Friesian). Deze formule zal bij een goede geslaagde avond in 2016 voor 2017 wederom worden ingezet. In 2018 is Leeuwarden Cultural Capitol of Europ, hierin zal de Stichting Faderpaard gebruik van maken om ook deze doelgroep in aanraking te laten komen met 'Het Friese paard'. De voorbereidingen van deze wereldshow zijn reeds gestart.

Overige activiteiten

Mede afhankelijk van het succes van fondsenwerving zullen diverse overige activiteiten worden ontwikkeld, zoals:

- voordeel bij aanschaf informatiemateriaal en merchandising
- toegang tot evenementen door derden georganiseerd
- korting op entreegelden van KFPS evenementen
- toegang tot lezingen en informatie bijeenkomsten
- ondersteuning PR-activiteiten in het buitenland

FADERPAAARD